

АХМЕТ ЯСАУИ АТЫНДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАЗАҚ-ТҮРІК УНИВЕРСИТЕТІ
AHMET YESEVI ULUSLARARASI TÜRK-KAZAK ÜNİVERSİTESİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ КАЗАХСКО-ТУРЕЦКИЙ УНИВЕРСИТЕТ им. АХМЕДА ЯСАУИ

Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20 жылдығына орай өткізілетін

IV ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТҮРКОЛОГИЯ КОНГРЕСІ

13-14 мамыр 2011 ж.

Kazakistan Cumhuriyeti'nin Bağımsızlığının 20. Yıl Dönümü Münasebetiyle

IV. ULUSLARARASI TÜRKOLOJİ KONGRESİ

13-14 Mayıs 2011

IV МЕЖДУНАРОДНЫЙ ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЙ КОНГРЕСС

Посвященный 20-летию Независимости Республики Казахстан

13-14 мая 2011 г.

**А. Ясауи атындағы халықаралық қазақ-түрік университеті
Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi**

**Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің
20 жылдығына орай өтізілетін
дәстүрлі IV Халықаралық Түркология конгресі**

**Kazakistan Cumhuriyeti'nin Bağımsızlığının
20. Yıldönümü Münasebetiyle Geleneksel
IV. Uluslararası Türkoloji Kongresi**

**Традиционный IV Международный тюркологический конгресс
Посвященный 20-летию Независимости Республики
Казахстан**

**13-14 МАМЫР 2011 ЖЫЛ
13-14 Mayıs 2011
13-14 МАЯ 2011 ГОДА**

УДК 378
ББК 74.58
Қ 18

Кеңестер алқасы

Профессор Осман Хората
Профессор Бақытжан Тұрсынұлы Жұмағұлов
Профессор Мұстафа Исен
Профессор Серік Піралиев
Профессор Шәкір Ыбыраев

Ұйымдастыру алқасы

Профессор Лесбек Ташимов
Профессор Махир Накип
Профессор Құлбек Ергөбек
Профессор Талжан Раимбердиев
Профессор Роза Қадірбаева
Профессор Досай Кенжетай
Доцент Бақыт Әбжет
Доцент м.а. Илхами Вурал
Доцент м.а. Айхан Пала
Доцент м.а. Ферхат Карабулут
Доцент м.а. Керим Демиржи
Доцент м.а. Рустам Ашимов
Доцент м.а. Қыдыр Төрәлі
Мәлс Бақтыбаев
Неждет Албай

Ғылыми кеңес

Профессор Әбдімәлік Нысанбаев (Қазақстан)
Профессор Анварбек Мокеев (Қырғызстан)
Профессор Ахмет Ташағыл (Түркия)
Профессор Аширбек Муминов (Қазақстан)
Профессор А.Н.Гороквец (Қазақстан)
Профессор Досай Кенжетай (Қазақстан)
Профессор Көпжасар Жетібаев (Қазақстан)
Профессор Мұстафа Аргуншах (Түркия)
Профессор Нұреттин Демир (Түркия)
Профессор Серік Нұрмұратов (Қазақстан)
Профессор Тұрсын Ғабитов (Қазақстан)
Профессор Тынысбек Қоңыратбаев (Қазақстан)
Профессор Хуля Аргуншах (Түркия)
Профессор Шамсаддин Камолитдин (Өзбекстан)
Доцент Элмира Зұлпыхарова (Қазақстан)
Доцент м.а. Айхан Пала (Түркия)
Доцент м.а. Керим Демиржи (Түркия)
Доцент м.а. Ферхат Карабулут (Түркия)

Конгресс хатшылары

Доцент Бақыт Әбжет
Доцент м.а. Айхан Пала
Доцент м.а. Қыдыр Төрәлі
Неждет Албай

Аударма ісі

Доцент м.а. Рустам Ашимов
Марат Жанабаев
Азиз Айтметов
Төлеген Сапарбаев

Қ 18 Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20 жылдығына орай өтізілетін дәстүрлі IV Халықаралық Түркология конгресі = Kazakistan Cumhuriyeti'nin Bağımsızlığının 20. Yıldönümü Münasebetiyle Geleneksel IV. Uluslararası Türkoloji Kongresi = Традиционный IV Международный тюркологический конгресс Посвященный 20-летию Независимости Республики Казахстан. 13-14 мамыр 2011 ж. – Түркістан: А.Ясауи атындағы ХҚТУ, 2011. -602-б. (қазақша, түрікше, орысша).

ISBN 978-601-243-337-1

Бұл жинаққа Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20 жылдығына арналған дәстүрлі ІҮ Халықаралық Түркология конгресінің материалдары енгізіліп отыр.

Түркі халықтарының терең тарихы мен мәдениетіне қатысты жинақталған мақалаларда бүгінгі түркологиядағы жетістіктер мен кемшіліктер кеңінен сөз болады. Сондай-ақ, осы салада алда атқарылар негізгі міндеттерде ашып көрсетіледі.

УДК 378
ББК 74.58

ISBN 978-601-243-337-1

© А.Ясауи атындағы халықаралық казак-түрік университеті, 2011

yörenin halk müziğinin dokularını titiz bir şekilde karşılaştırmış ve bunlardan güvenilir bir kaynak sağlamış olmasıdır.

Değerli arkadaşlar, şimdi izninizle size kısaca kendi araştırmalarımızdan söz edeceğim.

Türk halkları arasında gerçekleştirdiğim saha çalışmalarım 1987'de başlayan ve bugüne dek süregelen Anadolu gezilerim ile başlamıştır. Anadolu'nun çeşitli yerlerinden derlediğim 2000 türkünün yanı sıra Türkiye'de bulunabilen bazı ezgi yayınlarını ve TRT repertuvarındaki ezgileri de inceledim.

Araştırmamın sonuçları, 1994'te Macar Bilimler Akademisi Müzik Enstitüsünün yayını olan *Türk Halk Müziği* adlı iki ciltli kitabımda yer almaktadır. Birinci ciltte de yazdığım gibi, Anadolu'da ve Macar halk müziğinde Bartók tarafından keşfedilen Macar-Türk benzerlikleri öneminin çok daha fazla olduğunu ve ayrıca en az üç Macar ve Türk ezgi dokusunun birbirine oldukça benzediğini keşfettim. *Türk Halk Müziği II* adlı ikinci ciltte ise Anadolu halk müziğinin genel sınıflandırmasını yapmaya çalıştım.

Yukarıda anlattıklarımın da anlaşılacağı üzere Macar araştırmacılar, Volga-Kama yöresinin ve Anadolu halk müziğinin incelenmesi konusunda büyük çaba gösterdi. İki saha arasında da Türk halkları yaşadığı için, araştırmayı daha geniş bir bölgeye yaymanın mantıklı olacağı düşünüldü.

Son 23 senede Anadolu'da 2000, ayrıca Alevi-Bektaşiler arasında 1100, Azerbeycan'da 700, Kuzey-Kafkasya ve Türkiye'de yaşayan Karaçaylar arasında 1200, Kazaklar arasında 600, Kırgızlar arasında ise 1300 ezgi derledim. Ezgilerin çoğunun notasını yazıp analiz ettim ve sınıflandırdım.

Bozkırım iki ucundan Kazak türkülleri adlı kitabımda Hazar Denizinin doğu kıyısında yaşayan Aday Kazaklar ve Moğolistan'da yaşayan Kazakların halk müziğini karşılaştırdım.

Doğal olarak Kazakistan'daki değerli halk müziği çalışmalarından haberim vardır. (Örneğin Beliaev (1962, 1975), Zataevich (2003, 1963) vb. Yine de, hala varlığını koruyan Kazak ezgilerinin toplanması, arşivlenmesi ve analiz edilmesi konusunda yapılacak çok iş olduğunu düşünüyorum. Türk halklarının ortasında yaşayan bu halkın müziği hakkında mutlaka daha çok şey bilmeliyiz. Örnek olarak Zataevich kitaplarındaki ezgilerin değerlendirilmesi de gerekir. Buna benzer ezgiler nerede yaşıyor ya da yaşıyordu? Hangisi otantik, hangisi otantik değil? Bu metinsiz yayımlanmış ezgilerin metinlerini bulmak mümkün mü?

Ben Kazak araştırmalarımı sürdürürken Macar halk müziği ile sıkı bağlantısı olan çeşitli Kazak halk müziği dokularına rastlamıştım. Bunlara *Kazak Folk Songs* adlı kitabımda daha detaylı yer verdim. Şimdi örnek olarak bir ezgi gösterebileceğim. Bu ezgi tipi hem Anadolu'da, hem Kazakistan'da hem de Macaristan'da çok yaygın olarak yaşamaktadır. (şekil 1). (Sipos (2001, 2007)

♩ = 100

Bir küy bar - ĩ dom-bĩ - ram - da, ȳa, he,

tar - tĩl - ma - gan - ȳa - - - la,

Bir sır bar kō - ȳi - lim - de, ȳo - o - o - o - o,

way - tĩl - ma - gan, ĩ - - - yĩ.

Refr.

Šĩ - nar, ay, Šĩ - nar, ay, ga - šĩ - gĩȳ siz - g'a - ya ku - mar, aw,

Šĩ - niȳ - dĩ ayt - šĩȳ kũ - nc - kiy jas jũ - rōk ka - šan tĩ - nar, ay - a.

Şekil 1 Aday Kazak ezgi „Ak Böbek”

Kazak araştırmalarımın sonradan incelemelerime Azerbaycan'da devam ettim. Bu çalışmamın sonucu olan *Azeri Halk Müziği – Müziğin İlk Kaynaklarında* adlı kitabım İngilizce, Azerice ve Macarca olarak yayımlanmıştır. (Sipos (2004, 2006, 2009) Azeri halk müziğinin basit, ama aynı zamanda mükemmel dünyasında müziğin eski tarihinden kalma ilkel bir üslup tüm güzelliğiyle yaşamaktadır. Azeri halk müziği, Türk halk müziğinin içinde özel bir yere sahiptir ve hem komşu hem de daha uzaklarda yaşayan Türk halklarının halk müziğinden farklıdır.

Sayın Éva Csáki ile beraber yazdığımız son kitabımızda *Trakya Bektaşilerinin* dini ve halk ezgilerini ele almaktayız. Bugünkü Bulgaristan sahasından Türkiye'nin Avrupa tarafına göç etmiş Bektaşiler arasında şimdiye kadar gerçekleştirdiğimiz saha çalışması sırasında 1100 ezgi kaydettik.

Bu kitabın içeriği şöyledir. Kitapta önsözden sonra Bektaşilerin tarihinden bahsedilmektedir. En orijinal kısmı, müzik analizi ve büyük bir melodi antolojisi olmasıdır. Kitapta 600 türkünün ve nefesin metinleri, metinlerin İngilizce çevirileri ve bir dizin bulunuyor. Kitaba ek olarak Bektaşî melodiler ile dolu bir CD ekledim.

Bugünlerde Macar Bilimler Akademisi ve Britanya Kraliyet Akademisinin desteğiyle üç proje yürütmekteyim.

Kafkasların kuzey yöresi Macar halkının oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Karpat Havzası'na göç etmeden önce Macarlar yaşamlarını Hazar İmparatorluğu'nun sınırları içinde bu bölgede sürdürmüşlerdir. 2000 yılında Kafkas dağlarında Karaçay ve Balkar halkları arasında derlemeler yaptım. 2001'den bu yana ise Türkiye'ye göç eden Karaçaylar arasında çeşitli saha çalışmaları yapmaktayım.

Karaçay halk müziğini konu alan kitabım önümüzdeki sene hazır olacak. İsmi, "Kafkasya'da ve Türkiye'de yaşayan Karaçay-Malkar halklarının dini ve laik ezgileri". Kitabın müzik ile ilgili bölümleriyle kendim ilgilenmekteyim, metinler ve tarihle bağlantılı bölümleri ise Prof. Ufuk Tavkul Bey hazırlamaktadır. (Sipos (2002, 2004-2005, 2006, 2007)

Karaçay halk müziğinde çeşitli müzik dokuları bulunur. Bunların bazıları komşu halkların repertuarlarında da mevcuttur. Örnek olarak Karaçayların *jır* melodileri Adige halkları arasında da yaygındır, oyun havalarının çoğu ise çeşitli Kafkas halklarının arasında da popülerdir. Aynı zamanda çok sayıda otantik havalara da rastlamak mümkündür. Çeşitli Türk halkları arasında bulunabilen bir ezgi üslubu ise Karaçay zikir havaları arasında gizlenmektedir.

Yerleşim yerleri her ne kadar yukarıda tanıttığım bölgelerin dışında bulunsun da Çin ve Moğolistan'ın yakınlarında yaşayan Kırgız'ların halk müziğini araştırmak da önemlidir, çünkü bugüne dek bu konuda kapsamlı bir eser yazılmamıştır. 2002 ve 2004 senelerinde Kırgızistan'ın Isık Köl, Narın ve Talas bölgesinde 1300 ezgi derleyip, başka araştırmacıların bu alanda yaptıkları materyalleri de inceledim. Kırgız halk müziğini güzelce tanıtan bir kitabın hazırlanabileceğini, derlediğim ezgilere dayanarak söylemem mümkündür. Ezgilerin notasını çıkartım, müziksel sınıflandırma sürmektedir.

Bunların yanı sıra bazı planlardan ve gelişmelerden de bahsetmeliyim. Türkiye'de yaşayan Alevi-Bektaşiler arasındaki derleme çalışmasını sürdüreceğiz. Ayrıca bir Türkmen derlemeyi de düzenlemekteyiz. Kapsamlı bir kitap üzerinde de çalışmaktayım. Kitabın amacı, çeşitli Türk halklarının halk müziğini karşılaştırmalı olarak tanıtmaktır. Bunun dışında ICTM (International Council for Traditional Music) adlı uluslararası organizasyonun *Music of the Turkic Speaking People* araştırma grubunu da kurmuş bulunuyorum. Ayrıca büyük sayıda Avrasyalı ezgi arasındaki müziksel bağ bilgisayarı ile analiz eden bir projede de yer almaktayım.

Gördüğünüz gibi burada söz konusu bilimsel nitelikte yapılmış ve büyük geçmişe dayanan bir araştırma serisidir.

Budapeşte'de çalışmakta olduğum Müzik Enstitüsünün Halk Müziği Şubesi, Orta Avrupa'daki halk müziği araştırmalarının merkezidir. Derlenmiş ve yayımlanmış olan müzik malzemesi ile dünya çapında önde gelen merkezlerden biridir. Macarların 200 bin ezgiyi içeren malzemesinin yanı sıra Béla Bartók, László Vikár saha çalışmaları ve kendi saha çalışmalarımın sonucu olarak Macar Bilimler Akademisi Halk Müziği Külliyyatında yaklaşık 15.000 tane güzel belgelenmiş, notaya alınmış Çuvaş, Tatar, Başkurt, Karaçay-Balkar, Kazak, Kırgız, Moğol, Azeri ve Türk ezgileri bulunmaktadır. Bu önemli külliyyatı ender kılan yalnızca içinde bulunan müzik malzemesinin çok fazla oluşu ve düzenli oluşu değil; üst düzey bir bilimsel incelemeden geçmiş olması, bu malzemelerle ilgili olarak yayımlanmış yığınla kitap ve makale bulunmasıdır. Ayrıca karşılaştırmalı analiz yapmak için birçok halkın müziği de elimizde mevcuttur.

Halk müziği araştırması konusunda Macaristan, büyük devlet sayılmaktadır. Yine de Türk halkları müziğinin araştırma ve karşılaştırma işini baştan sona tek başına ne gerçekleştirebilir ne de finanse edebilir. Bu işi güçlü olan Türkiye'nin, Kazakistan'ın yada Azerbaycan'ın üstlenmesi gerekir. Bu yüzden bir Türk-Macar halk müziği araştırma grubunun ve bir ortak külliyyatın oluşturulması önemlidir.

Bu grubun başlıca amacı Türk Dünyasındaki halk müziklerini araştırıp karşılaştırmak ve bu konuda kitap dizisi çıkartmak olacaktır. Sonuç olarak çeşitli Türk halklarının müziğindeki ortak dokuları ve diğer (Asya ve

Avrupa) halkların müziğiyle mevcut bağlarını tespit etmiş olacağız. Önermekte olduğum bu müzik kitap dizisi, Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanmış *Türkiye Dışındaki Türk Halk Edebiyatı* dizisine benzetilebilir.

Türk halklarının halk müziğini inceleyen araştırma projesi ile ilgili düşüncelerim şunlardır:

a) Kuruluş olarak *Türkiye Dışındaki Türk Halk Edebiyatı* ya da benzer bir bilimsel "Pan-Türk" projeye katılmamız öngörülür. Bu, hem organizasyon işini hem gereken uluslararası uzman elemanların toplanmasını büyük ölçüde kolaylaştırır.

b) Yer olarak Türkiye Kültür Bakanlığı'nın Milli Folklor Araştırma Dairesi ya da buna benzer bir arşiv ve araştırma merkezine katılmak faydalı olabilir. Araştırma gurubunun yönetimi için bir Türk uzmanı bulmak gerekmektedir. Bir de dış ilişkilerden, yayıncılıktan, malzemelerin değiş tokuşuna ve saha araştırmalarına kadar birçok konudan sorumlu uzman(lar) da ihtiyaç duyulmaktadır.

d) Değişik Türk halklarının müziğini araştırarak ve monografi hazırlamada yer alan etnomüzikologlardan uluslararası bir ekip oluşturulmalıdır. İlk olarak ekip üyeleri kendi halkları için büyük bir nota ve ses arşivi kurmalıdır. Bundan sonra ezgilerin notası yazılır, bilimsel olarak sınıflandırılır, analiz edilir ve diğer Türk halklarının halk müziği ile karşılaştırılır.

c) Monografilerin şekli planlanmalıdır. Amaç nota-, ses- ve video kayıtları ve müziksel analizler eşliğinde Türk halklarının müziği hakkında güvenilir, geniş kapsamlı ve karşılaştırmalı bir tablo çizmeleridir.

f) Tamamlayıcı derlemelerin gerçekleştirilmesine de gerek duyulabilir.

Umarım, Türk halklarının ve müzikoloji biliminin şerefine bu proje bir an önce yola çıkar. Ne mutlu bana, bu projenin mayası olabilirsem.

KAYNAKLAR

- Bartók, Béla (1924), *A Magyar Népdal [The Hungarian Folksong]*. Budapest: Rózsavölgyi és Társa
- Bartók, Béla (1937), *Népdalkutatás és nacionalizmus [Folk Music Research and Nationalism]*. In *Türk V:3*, pp. 166-168.
- Beliaev, Victor M. (1975), *Central Asian Music*, transl. M. and G. Slobin, ed. M. Slobin. Middletown CT: Wesleyan University Press
- Dobszay, László – Szendrei, Janka (1988), *A magyar népdaltípusok katalógusa [Catalogue of Hungarian Folksongs Types]*. Budapest: MTA Zenetudományi Intézet
- Dobszay, László (1983), *A siratóstílus dallamköre zenetörténetünkben és népzeneünkben [The Tunes of the Lament Style in our Music History and Folk Music]*. Budapest: Academy Publishing House
- Dobszay, László – Szendrei, Janka (1977), "Szivárvány havasán" a magyar népzene régi rétegeinek harmadik stílus-csoportja [The Third Style-group of the Old Layers of the Hungarian Folk Music]. Budapest. In *Népzene és zenetörténet III.*: 5-101.
- Kodály, Zoltán (1937-1976), *A Magyar Népzene [Folk Music of Hungary]* (1st edition 1937, 7th ed. revised and enlarged by L. Vargyas 1976). Budapest: Zeneműkiadó
- Paksa, Katalin (1999), *Magyar Népzene története [The History of the Hungarian Folk Music]*. Budapest: Balassi Kiadó
- Saygun, Ahmet Adnan (1976), *Béla Bartók's Folk Music Research in Turkey*. Budapest: Academy Publishing House
- Sipos, János (1991), *Similar Melody-Styles in Hungarian and Turkish Folk Music*. In *The Fourth International Turkish Folklore Congress III*: 235-257. Antalya
- Sipos, János (1994), *Török és magyar siratók [Hungarian and Turkish laments]*. Budapest. In *Keletkutatás*: 46-58.
- Sipos, János (1994), *Török Népzene I. [Turkish Folk Music I. - About similar Hungarian and Anatolian musical styles, in Hungarian and English]*. Budapest: MTA Institute for Musicology
- Sipos, János (1995), *Török Népzene II. [Turkish Folk Music II. - About the classification of Anatolian melodies, in Hungarian with English abstract]*. Budapest: MTA Institute for Musicology
- Sipos, János (1997), *Similar musical structure in Turkish, Mongolian, Tungus and Hungarian folk music*. In *Historical and Linguistic Interaction Between Inner-Asia and Europe*: 305-317. Szeged: John Benjamins Publishing Co.
- Sipos, János (2000), *In the Wake of Bartók in Anatolia*. Budapest: European Folklore Institute
- Sipos, János (2001), *Bartók nyomában Anatóliában [In the wake of Bartók in Anatolia]*. Budapest: Balassi Publishing House
- Sipos, János (2001), *Kazakh Folksongs from the Two Ends of the Steppe*. Budapest: Academy Publishing House
- Sipos, János (2001), *Report on my Expedition in the Caucasus*. In *Néptörténet-Nyelvtörténet* (eds. L. Károly – É. Kincses Nagy): 155-184. Szeged: SzTE BTK Altajisztikai Tanszék
- Sipos, János (2002), *Vannak-e közös rétegek a karacsáj-balkár és a magyar népzeneben? [Are there common musical layers in the Karachay and the Hungarian folk music?]*. In *Orientalista nap 2001* (ed. Á. Birtalan – Y. Masanori): 117-132. Budapest: MTA Orientalisztikai Bizottság – Elte Orientalisztikai Intézet
- Sipos, János (2004), *Azeri Folksongs - At the Fountain-Head of Music*. Budapest: Academy Publishing House
- Sipos, János (2004-2005), *Beszámoló karacsáj-balkár népzenei gyűjtéseimről*, In *Zenetudományi Dolgozatok 2004-2005*, pp. 217-242, MTA Institute for Musicology, Budapest, 2006: MTA ZTI
- Sipos, János (2006), *Azerbaycan El Havalari - Musiqinin İlk Qaynaqlarinda*, Bakû: Ebilov, Zeynalov ve oğullari
- Sipos, János (2007), *Egy kazak sámán a mongóliai Altaj hegységéből*, In *Csodaszarvas, őstörténet, vallás és néphagyomány*. Budapest: Molnár Publishing House. 157-176.
- Sipos, János (2007), *Tradition and revival: how do musical styles of Karachays living in Turkey change?* ICTM Conference, July, Wien

- Sipos, János (2009), *Azerbajdzsáni népdalok – a zene kezdeteinél*, Budapest: European Folklore Institute
- Szabolcsi, Bence (1934), *Népvándorláskori elemek a magyar népzeneben* [Elements surviving from the time of the great migrations in Hungarian folk music]. In *Ethnographia* XLV: 138-156. Budapest
- Szabolcsi, Bence (1940), *Adatok a középkézsi dallamtípus elterjedéséhez*. In *Ethnographia* LI.: 242-248. Budapest
- Szabolcsi, Bence (1956), *Zenei tanulmányútón Kínában*. In MTA. I. Osztályának Közleményei VIII. 1-4: 223-239. Budapest
- Szabolcsi, Bence (1957), *A melódia története* [The History of the Melody]. Budapest: Zeneműkiadó
- Szabolcsi, Bence (1979), *A magyar zenetörténet kézikönyve* [Handbook of the Hungarian Music History], Budapest: Zeneműkiadó
- Vargyas, Lajos (1953), *Ugor réteg a magyar népzeneben*. In *Zenetudományi tanulmányok* I: 611-657. Budapest
- Vargyas, Lajos (1980), *A magyar zene őstörténete I-II*. [The Ancient History of the Hungarian Music], In *Ethnographia* XCI. I: 1-34, II: 192-236. Budapest
- Vargyas, Lajos (2002), *A Magyarország Népzeneje* [The Folk Music of the Hungarians]. Budapest: Planétás Kiadó
- Vikár, László – Bereczki, Gábor (1971), *Cheremiss Folksongs*. Budapest: Academy Publishing House
- Vikár, László – Bereczki, Gábor (1979), *Chuvash Folksongs*. Budapest: Academy Publishing House
- Vikár, László – Bereczki, Gábor (1999), *Tatar Folksongs*. Budapest: Academy Publishing House
- Vikár, László – Bereczki (1989), *Votyak Folksongs*, Budapest: Academy Publishing House
- Zataevich, Alexander (1925), *1000 pesen kirgizskogo naroda*, Orenburg: Muzgiz
- Zataevich, Alexander (2003), *500 kazakhskih pesen i kiui'ev*, Alma-Ata: Muzgiz

Карл БАЙПАКОВ

Академик НАН РК, доктор исторических наук, профессор
Заведующий отделом Института Археологии им.А.Х.Маргулана
Алматы, КАЗАХСТАН

С.ЖОЛДАСБАЕВ – ИЗВЕСТНЫЙ АРХЕОЛОГ, ИСТОРИК И ПЕДАГОГ

Сайден Жолдасбаев родился 26 мая 1936 года в Алматинской области в многодетной крестьянской семье. Его родители - отец Илипбаев Жолдасбай, мать - Илипбаева Купаш.

В 1955 году он окончил десятилетку в селе Малый-Дехкан, и через год был призван в ряды Советской Армии. После демобилизации в 1958 году Сайден Жолдасбаев поступил на исторический факультет Казахского Государственного университета им. С.М.Кирова. В университете он учился у известного казахского ученого Е.Бекмаханова, профессоров М.Б.Ахинжанова, к.и.н. К.Хабиева, к.и.н. Т.Найзагарина, к.и.н. А.Шупекова.

В становлении С.Жолдасбаева как археолога большую роль сыграли лекции по археологии, которые читал археолог к.и.н. А.М.Оразбаев. Обычно весной С.Жолдасбаев, сдав сессию досрочно, уезжал в археологическую экспедицию А.М.Оразбаева, где смог получить ценный опыт полевой работы. Он был активным участником научного студенческого кружка, выступал с научными сообщениями, а в 1962 г. прочитал доклад на VIII Всесоюзной студенческой научной конференции в Ленинграде.

Под руководством А.М.Оразбаева Сайден Жолдасбаев защитил дипломную работу по теме «Бронзовый век Центрального Казахстана».

После успешного завершения учебы в Университете молодой специалист вернулся домой и стал преподавать историю в сельской школе. Но он всегда мечтал стать ученым, археологом и в 1968 году поступает в аспирантуру. На заседании отдела археологии Института истории, археологии и этнографии Академии наук КазССР С.Жолдасбаеву утверждают тему кандидатской диссертации «Материальная культура казахов XV-XVIII веков». Руководителем стал выдающийся казахстанский ученый К.А.Акишев. Началась учеба в аспирантуре.

Будучи аспирантом, в 1969 году С.Жолдасбаев в составе Отрарской археологической экспедиции (ОАЭ) принял участие в начале масштабных раскопок на средневековом Отраре.

В 1971 году на базе ОАЭ была создана Южно-Казахстанская комплексная археологическая экспедиция (ЮККАЭ), которой руководил К.А.Акишев. В составе крупнейшей экспедиции работали к.и.н. М.К.Кадырбаев, к.и.н. Х.А.Алпысбаев, к.и.н. К.М.Байпаков, к.и.н. Л.Б.Ерзакович, к.и.н. С.М.Ахинжанов, к.и.н. Р.З.Бурнашева, Б.Н. Нурмуханбетов, В.А.Грошев, А.С.Загородний, Т.В.Савельева, Е.А.Смагулов, А.К.Акишев. Вместе с ними работал и С.Жолдасбаев, возглавлявший палеоэтнографический отряд.

В ходе проведения разведочных работ в Туркестанском оазисе к юго-западу от городища Сауран С.Жолдасбаев обнаружил и исследовал поселения Жалгызтам, Бозакор, Шыгырлы I, Шыгырлы II, Акбас.